

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย โดยผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น และนำเสนอผลการวิจัย เพื่อตอบคำถามวิจัย 2 ข้อ คือ

1. การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรูมีลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบและขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร

2. การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรูหรือไม่อย่างไร และในลักษณะใด

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู

ส่วนที่ 2 ผลของการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู

ส่วนที่ 1 กระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู ประกอบด้วย

1. บทนำ
2. แนวคิดและหลักการของการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
3. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
4. เงื่อนไขของการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
5. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
6. แนวทางการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
7. แนวทางการนำการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้
8. บทสรุป

องค์ประกอบทั้ง 8 ประการ มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. บทนำ

การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู มีการจัดการเรียนรู้ขึ้นเพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรูบนความเข้าใจความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล และมุ่งให้นักศึกษาวิชาชีพรู้ได้มีทักษะในการคิดเพิ่มมากขึ้น โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดของของ Delisle (1977 : 26 - 36) มาปรับให้เป็นการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบท และสภาพการณ์ที่มีความเหมาะสมกับนักศึกษาวิชาชีพรู้ที่จะเป็นการพัฒนาในต่อไป องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพรู้จะสามารถช่วยให้นักศึกษาวิชาชีพรู้ได้ตระหนัก และมีทักษะในการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยที่สังคมไทยในยุคปัจจุบันควรมี และทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองและการปฏิบัติของตนเองได้ต่อไป

2. แนวคิดและหลักการของการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู้ ยึดแนวคิดและหลักการพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการ ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิด

การคิดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะการคิดช่วยให้คนได้มองเห็นภาพปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้คิดหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงหรือป้องกันได้ และการคิดช่วยขยายความหมายของสิ่งต่างๆ ในโลกได้ ซึ่งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการคิด คือ คนจะมีการปฏิบัติหรือการกระทำตามที่เขาคิดถึงแม้ว่ามันจะถูกหรือผิดก็ตาม เนื่องจากการคิดมีพลังอำนาจจึงต้องการการควบคุม ซึ่งควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการช่วยรักษาความคิดให้เป็นไปอย่างถูกต้อง โดยมีการควบคุมเงื่อนไขภายใต้การสังเกต และการสรุปความคิดตามสิ่งที่เกิดขึ้น

การคิดของมนุษย์จะเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว อาจจะเป็นข้อมูลหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้า ซึ่งมนุษย์อาจจะรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย หลังจากนั้นมนุษย์จะเริ่มตอบสนองด้วยการคิดก่อนที่จะแสดงด้วยการพูดหรือการกระทำ ถ้าหากสิ่งเร้าใดๆ ที่ทำให้มนุษย์เกิดข้อสงสัย ความขัดแย้ง หรือปัญหาจะทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ เกิดความไม่สบายกาย - ใจ เรียกว่าอยู่ในสภาวะความไม่สมดุล จะกระตุ้นให้มนุษย์ต้องปรับสภาวะให้สมดุล จึงทำให้เกิดกระบวนการคิด พร้อมกับความพยายามดิ้นรน คิดหาหนทาง หาวิธีการแก้ปัญหา ตอบข้อสงสัย ขจัดความขัดแย้ง เพื่อให้ความทุกข์หมดไปจากตัวเอง ก่อให้เกิดความสุขหรืออยู่ในสภาวะที่สมดุล

การคิดเป็นกระบวนการของจิตใจหรือกระบวนการทางสมอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การคิดไม่มีขอบเขตจำกัด กระบวนการคิดของมนุษย์เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนที่เริ่มจากสิ่งเร้ามากระตุ้นทำให้จิตใจใส่ใจกับสิ่งเร้าและสมองนำข้อมูลหรือความรู้ที่มีอยู่มาประมวล เพื่อให้ได้ผลของการคิดออกมา

หลักการในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนคิด อาจจะเป็นในรูปแบบของการใช้โปรแกรม การใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการคิด การใช้เทคนิคเพื่อส่งเสริมการคิด หรืออาจจะโดยการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนเนื้อหาวิชานั้น ๆ

2. แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ใช้การตั้งคำถามหรือปัญหาเป็นตัวกระตุ้น หรือนำทางผู้เรียนให้เกิดความสนใจอยากรู้ ตัวปัญหาจะเป็นตัวตั้งของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเพื่อสร้างความเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้มากกว่าความรู้ที่นักเรียนจะได้มา และพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาหรือตอบคำถามต่อไป โดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม และมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีระบบจากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้

หลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักหรือเป็นฐาน (PBL) มีวัตถุประสงค์และหลักการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นพบองค์ความรู้ที่จำเป็นด้วยตนเอง ตระหนักรู้ถึงปัญหา สร้างและพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3. แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

พลเมืองในวิถีชีวิตประชาธิปไตย จะต้องมีความสำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต มีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมบนหลักของความถูกต้อง แก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสันติวิธี ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป้นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยนั้นมีความสำคัญ เนื่องจากสังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ทุกคนในสังคมนั้นได้มีบทบาทต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ทุกคนต่างมีสิทธิเสรีภาพซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ทำให้สังคมสงบสุข และเจริญงอกงามได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตย มีคุณลักษณะ คือ เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม เคารพสิทธิของตนเองและคำนึงถึงประโยชน์และความคิดเห็นของส่วนร่วม และเคารพในความแตกต่างของแต่ละบุคคล

3. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4. เงื่อนไขของการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรู เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาวิชาชีพรู ซึ่งเป็นเรื่องที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษา และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นจะต้องใช้เวลาทั้งในการสังเกตและในสิ่งที่นักศึกษาวิชาชีพรูได้สะท้อนความคิดออกมาให้กับผู้วิจัยได้ทราบ

5. ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การดำเนินการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการเชื่อมโยงและนำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นการทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นที่ 3 ขั้นการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 ขั้นการสังเคราะห์ความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นการสรุปและประเมินค่า

ขั้นที่ 1 การเชื่อมโยงและนำเสนอปัญหา

ผู้สอนเสนอสถานการณ์ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาและเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจกับปัญหา

ผู้เรียนทำความเข้าใจกับปัญหาและสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 การดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้เรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยสามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้แล้ว

ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์ความรู้

ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินค่า

ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

6. แนวทางการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพครู สามารถประเมินผลใน 2 ประเด็น คือ

6.1 การจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินจากระหว่างและหลังจัดการจัดการเรียนรู้ โดยผู้จัดการเรียนรู้ตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้ทบทวนและตอบคำถาม และการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้แต่ละส่วน ประเมินการดำเนินการและความพึงพอใจ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับและพัฒนาความรู้ สาระ และกิจกรรมทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการและทักษะของนักศึกษาวิชาชีพครูในการพัฒนาทักษะการคิด

6.2 การปรับเปลี่ยนมุมมองและการปฏิบัติของนักศึกษาวิชาชีพครู ในลำดับแรกผู้วิจัยวิเคราะห์ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้ทราบและรู้ถึงความสามารถในทักษะการคิด ด้วยวิธีการให้ประเมินตนเอง และวิเคราะห์ส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทักษะนี้ คือ ข้อมูลจากการสอบถาม ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม และข้อมูลจากบันทึกการเรียนรู้ จนได้สรุปเป็นคำอธิบายเกี่ยวกับทักษะการคิดแต่ละคน จากนั้นวิเคราะห์ในส่วนของพฤติกรรมที่เป็นความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยในการมีส่วนร่วมของนักศึกษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน ด้วยวิธีการที่ให้นักศึกษาประเมินตนเอง และวิเคราะห์ส่วนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของตนเอง

7. แนวทางการนำการพัฒนาศักยภาพทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้

การนำการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ผู้ใช้ควรตระหนักถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

7.1 ผู้จัดการจัดการเรียนรู้มีบทบาทหลัก คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามการจัดการเรียนรู้ จัดหา แนะนำ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกระบวนการและผู้เรียน

7.2 ระยะเวลาและช่วงเวลาของการจัดการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับวงจรการเรียนหรือการทำงาน และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุด เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7.3 ผู้จัดการจัดการเรียนรู้ควรศึกษาบริบทของชุมชน และผู้เรียนอย่างละเอียดเพื่อการเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม

8. บทสรุป

การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู มีการจัดการเรียนรู้ขึ้นเพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการฝึกทักษะการคิดของ Delisle (1977 : 26 - 36) ได้กำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเชื่อมโยงปัญหา (Connecting with the problem) ขั้นที่ 2 ขั้นจัดโครงสร้างของปัญหาเป็นฐาน (Setting up the structure) ขั้นที่ 3 ขั้นพบปัญหาที่เกิดขึ้น (Visiting the Problem) ขั้นที่ 4 ขั้นค้นพบปัญหาอีกครั้ง (Reversing the Problem) ขั้นที่ 5 ขั้นผลิตผลงาน (Producing a Product or Performance) และขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลงานและปัญหา (Evaluating Performance and the Problem)

ส่วนที่ 2 ผลของการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรู

จากคำถามข้อที่ 2 การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพรูหรือไม่อย่างไร และในลักษณะใด โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากบันทึกการเรียนรู้ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล นักศึกษาวิชาชีพรูได้สะท้อนผลการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ โดยนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ดังนี้

นักศึกษาวิชาชีพรูได้สะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของตนเอง การเรียนรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย โดยจะผ่านกิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมขึ้นมาให้นักศึกษาวิชาชีพรูได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการสรุปการเรียนรู้ท้ายกิจกรรมทั้งหมด

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินตามกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาวิชาชีพรู สรุปลงได้ดังนี้

ก่อนการใช้กระบวนการฯ

นักศึกษาวิชาชีพรูทุกคนให้ความสำคัญต่อกระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเห็นความสำคัญในเรื่องของทักษะการคิดผ่านกิจกรรม รวมทั้งให้ความสนใจในเรื่องของความเป็นประชาธิปไตยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่ขาดความความสม่ำเสมอที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งในบางครั้งตัวนักศึกษาก็ไม่ได้สนใจที่จะพัฒนาตนเองในทักษะทางด้านนี้เท่าไรนัก ซึ่งจะทำให้มีผลต่อผลที่เกิดกับตนเองหรือตัวเพื่อนผู้เรียนตามมา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“...คิดว่าทักษะการคิดที่ตัวเองมีก็เพียงพอในการเรียนและการทำงานกับเพื่อนในกลุ่มแล้ว ทักษะการคิดก็เหมือนกันทำไมจะต้องมีการคิดที่จะต้องสร้างปัญหาให้เราคิดเพื่อฝึกทักษะการคิดด้วย หนูไม่เห็นว่าจะต้องมานั่งพัฒนาหรือหรืออะไรเพิ่มเติมหรอก การที่เราเป็นพลเมืองในไทยก็เป็นไปตามนิสัยของเราทั่วไปค่ะ...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรูหนึ่ง (นามสมมติ)

“...หนูคิดว่าทุกวันที่มาเรียนหนังสือ ไม่จำเป็นที่จะต้องเอากระบวนการคิดใด ๆ มาร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนหรือครูเลยคะ และก็ไม่ค่อยได้ใช้ทักษะทางการคิดที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เพราะคิดว่าเป็นคือเหตุการณ์ที่เราจะเจออยู่บ่อย ๆ ที่ถึงเวลาเราก็เกิดทักษะอื่น ๆ ตามมาเองคะ ส่วนการทำงานกลุ่มหนูเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เราไม่ควรมองข้าม แต่ก็ทำร่วมกับเพื่อนได้นะคะ...”

การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรูสอง (นามสมมติ)

“...ความเป็นพลเมืองในสังคมยุคนี้มันสำคัญต่อเรามากหนูเข้าใจคะ เพราะทุกคนก็รักษาสติของตัวเอง ต้องการสิทธิที่อยู่ในสังคมได้อย่างหลากหลาย แต่การคิดของคนในสังคมก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ถ้าทุกคนคิดเป็นหรือมีกระบวนการคิดที่ดีแล้วเอามาต่อยอดสู่การเป็นพลเมืองประชาธิปไตย จะช่วยให้สังคมเราดีขึ้นคะ...”

การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรูสาม (นามสมมติ)

“...ทักษะการคิดรูปแบบต่าง ๆ ที่หนูรู้จักก็จะเป็นทักษะการคิดเพื่อตอบโจทย์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นสิ่งที่หนูกำลังคิดว่าทำไมต้องนำปัญหาเข้ามาใช้ในการเรียนรู้หรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในตัวมนุษย์ จะมีส่วนช่วยทำให้เราเป็นแบบไหนหรือคะ แล้วมันจะสามารถทำให้คนในสังคมมีความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยได้มากน้อยขนาดไหน...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรูสี่ (นามสมมติ)

หลังใช้กระบวนการฯ

นักศึกษาวิชาชีพรู้ได้มีการใช้ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ซึ่งในการทำกิจกรรมนักศึกษาได้เรียนรู้บทบาทความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยเพิ่มมากยิ่งขึ้น และได้นำทักษะการคิดเหล่านั้นมาปรับใช้ในการทำงานร่วมกันเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“...กิจกรรมที่ผู้วิจัยนำมาให้ทำร่วมกันสนุกดี ได้คิดและวางแผนร่วมกันในการใช้ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ และได้ใช้เหตุผลในการคิดร่วมด้วย ได้รู้จักการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย คือ การที่จะให้ใครได้รับมอบหมายงานตรงส่วนใด การดูความถนัดของสมาชิกแต่ละคน การมานั่งดูสมาชิกแต่ละคนแสดงความสามารถก็ได้เรียนรู้ในตัวสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนด้วย”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรู้ห่า (นามสมมติ)

“...ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานถือได้ว่าเป็นอะไรที่มีความสำคัญกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเมื่อนำมาต่อยอดในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ทำให้หนูเข้าใจกระบวนการในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสิ่งที่เป็นพื้นฐานนิสัยของความเป็นประชาธิปไตยของสมาชิกในกลุ่มร่วมด้วย นอกจากนี้หนูยังเกิดการเรียนรู้ทั้งทางบวกและทางลบเพิ่มด้วยค่ะ...”

การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรู้หูก (นามสมมติ)

“...จากกิจกรรมที่ได้ทำไปจะเห็นว่าความคิดของแต่ละคนในกลุ่มจะไม่ตรงกันเท่าไรนักในตอนแรก แต่เมื่อได้ทำกิจกรรมไปเรื่อยๆ พบว่า ผลที่ออกมา คือ ทุกคนในกลุ่มร่วมกันคิด แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลเข้ามาในการประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง สมาชิกได้ร่วมกันทำกิจกรรมในแต่ละครั้งเป็นอย่างดีจนประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยังพอใจของทุกคนในกลุ่มหนูถือได้ว่ากระบวนการในความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยได้เกิดขึ้นแล้วภายในกลุ่มของเราค่ะ...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรู้เจ็ด (นามสมมติ)

“...บางกิจกรรมที่ได้ทำไปร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ได้คิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์จริง และการคิดที่เป็นเชิงสร้างสรรค์เข้ามาสอดแทรกในตัวกิจกรรมที่ได้ทำร่วมด้วย รวมทั้งนำแนวความคิดในยุคสมัยปัจจุบันเข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมและได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มในประเด็นอื่น ๆ ที่ช่วยทำให้ต่อไปเราจะเรียนรู้ในเรื่องของบทบาทหรือหน้าที่ของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นค่ะ...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพรู้แปด (นามสมมติ)

“...หนูได้เกิดการเรียนรู้ในตัวกิจกรรมแต่ละครั้งว่า เราควรมีทักษะการวางแผนก่อนทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ได้ใช้ทักษะการคิดโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการทำกิจกรรม รวมทั้งการคิดในรูปแบบอื่น ๆ ร่วมด้วย และยังสามารถเอาสิ่งที่ได้นำไปต่อยอดในการเรียน หรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนหรือครูได้ค่ะ...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพครูแก้ว (นามสมมติ)

“...ได้เรียนรู้ในเรื่องของการฝึกทักษะการคิด การใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นก่อน และจะเกิดกระบวนการในการวางแผนทำงานร่วมกันของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มตามมา...”

บันทึกจากนักศึกษาวิชาชีพครูสิบ (นามสมมติ)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี